

PHÁT HUY VAI TRÒ CỦA MẶT TRẬN TỔ QUỐC VIỆT NAM CÁC CẤP THAM GIA XÂY DỰNG ĐẢNG VÀ NHÀ NƯỚC HIỆN NAY

ThS LÊ MẠU NHIỆM

Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam

Trước yêu cầu đẩy mạnh toàn diện công cuộc đổi mới, hệ thống Mặt trận Tổ quốc (MTTQ) Việt Nam các cấp từ Trung ương đến cơ sở đã không ngừng củng cố, kiện toàn tổ chức, đổi mới cả nội dung và phương thức hoạt động. MTTQ Việt Nam các cấp đã đóng góp quan trọng trong xây dựng Đảng, Nhà nước, nâng cao năng lực lãnh đạo sức chiến đấu của Đảng, nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý của Nhà nước trong điều kiện lịch sử mới.

1 Tham gia xây dựng Đảng, xây dựng Nhà nước là một trong những nhiệm vụ cơ bản của MTTQ Việt Nam được xác định trong nhiều văn kiện quan trọng của Đảng Cộng sản Việt Nam như: Nghị quyết 07 của Bộ Chính trị khóa VII, Nghị quyết Đại hội VIII, Đại hội IX, NQTƯ 7 (lần 2), Đại hội X, Đại hội XI, *Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội (bổ sung, phát triển năm 2011)*, Đại hội XII của Đảng. Từ những văn kiện trên, Nhà nước đã pháp luật hóa bằng Hiến pháp 1992 và Hiến pháp sửa đổi năm 2013, *Luật Mặt trận Tổ quốc Việt Nam* năm 2015 và nhiều đạo luật khác. Đặc biệt, gần đây, Bộ Chính trị đã có: Quyết định số 217-QĐ/TW, ngày 12-12-2013, về việc ban hành Quy chế giám sát và phân biệt xã hội của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các đoàn thể chính trị-xã hội; Quyết định 218-QĐ/TW, ngày 12-12-2013, ban hành quy định về việc Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các đoàn thể chính trị-xã hội và nhân dân tham gia góp ý xây dựng Đảng, xây dựng chính quyền...

Mặt trận Tổ quốc Việt Nam các cấp tham gia xây dựng Đảng và Nhà nước là tổng thể các hoạt động nhằm góp phần nâng cao năng lực lãnh đạo và sức chiến đấu của Đảng, nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý của Nhà nước. MTTQ Việt Nam các cấp tham gia xây dựng Đảng và Nhà nước nhằm phát huy dân chủ XHCN, thực hiện quyền và trách nhiệm của MTTQ Việt Nam các cấp trong công tác xây dựng Đảng, xây dựng Nhà nước, tăng cường mối quan hệ mật thiết giữa Đảng và nhân dân. MTTQ Việt Nam các cấp tham gia xây dựng Đảng và Nhà nước nhằm xây dựng Đảng, Nhà nước trong sạch vững mạnh, nâng cao năng lực lãnh đạo và sức chiến đấu của Đảng, nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý của Nhà nước, bảo đảm cho sự nghiệp đổi mới đất nước thành công. Trong những năm qua, MTTQ Việt Nam đã chú trọng việc phát huy quyền làm chủ của nhân dân, tham gia xây dựng Đảng, xây dựng Nhà nước ngày càng rõ hơn về cơ chế và phương thức tổ chức thực hiện qua đó đã đạt được những kết quả khả quan.

Trong tham gia xây dựng Đảng, MTTQ Việt Nam có vai trò quan trọng trong việc góp phần xây dựng các chủ trương, chính sách của Đảng, phản ánh ý kiến của nhân dân về các vấn đề bức xúc trong đời sống xã hội để Đảng kịp thời đề ra những chủ trương, chính sách hợp lý trong quá trình lãnh đạo nhằm giải quyết, điều chỉnh cho phù hợp với thực tiễn. Mặt trận góp phần đưa đường lối, chính sách, các nghị quyết của Đảng vào cuộc sống. Trong quá trình vận động nhân dân thực hiện chủ trương, chính sách, nghị quyết của Đảng, thông qua ý kiến quần chúng nhân dân, MTTQ Việt Nam kịp thời đề xuất với Đảng về những khiếm khuyết trong đường lối, chính sách của Đảng. MTTQ Việt Nam thông qua hoạt động của mình đã góp phần phát huy sức mạnh bộ máy tổ chức Đảng trong sạch, vững mạnh ở các cấp và vận hành thống nhất trong phạm vi cả nước. MTTQ Việt Nam phối hợp hành động của các tổ chức thành viên thực hiện tốt chủ trương, nghị quyết của Đảng về công tác xây dựng Đảng nói chung, xây dựng bộ máy, tổ chức đảng nói riêng. Vận động toàn thể nhân dân phát huy tích cực tinh thần làm chủ trong việc xây dựng và bảo vệ Đảng; giám sát hoạt động của cấp ủy đảng địa phương để kịp thời phát hiện những sai sót, khiếm khuyết của cấp ủy đảng trong công tác lãnh đạo của địa phương. MTTQ Việt Nam các cấp là cơ sở quần chúng của Đảng, là cầu nối giữa Đảng với nhân dân để làm cho Đảng ngày càng liên hệ chặt chẽ với nhân dân. Sức mạnh của Đảng là sự liên hệ chặt chẽ với nhân dân, Đảng phải biết phát huy trí tuệ của nhân dân trong quá trình lãnh đạo của mình.

Trong tham gia xây dựng Nhà nước, MTTQ Việt Nam góp phần phát huy sức mạnh tổ chức và hoạt động của Nhà nước của nhân dân, do nhân dân, vì nhân dân; tham gia tổ chức bầu cử đại biểu Quốc hội và đại biểu HĐND góp phần nâng cao sức mạnh của cơ quan quyền lực Nhà nước, tổ

chức hiệp thương với các tổ chức thành viên, giới thiệu những người đủ tiêu chuẩn làm Hội thẩm nhân dân của Toà án nhân dân các cấp, tham gia vào hoạt động hành pháp của Nhà nước, phát huy sức mạnh của hệ thống các cơ quan quản lý hành chính, tham gia xây dựng chính sách, pháp luật, tham gia giám sát hoạt động của bộ máy nhà nước, vận động các tầng lớp nhân dân tham gia các phong trào quần chúng cùng Nhà nước thực hiện các chương trình kinh tế-xã hội, phát huy hiệu quả quản lý nhà nước.

2. Mặt trận Tổ quốc Việt Nam các cấp tham gia xây dựng Đảng, xây dựng Nhà nước-những kết quả bước đầu:

Mặt trận Tổ quốc Việt Nam chủ động xây dựng văn bản hướng dẫn và triển khai, tập huấn đội ngũ cán bộ trong hệ thống MTTQ Việt Nam các cấp

Ngày 17-4-2014, Ban Thường trực Ủy ban Trung ương MTTQ Việt Nam ban hành Thông tri số 28 TT-MTTW-BTT hướng dẫn thực hiện một số điều của Quy chế giám sát và phân biệt xã hội của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các đoàn thể chính trị-xã hội; Quy định về việc Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các đoàn thể chính trị-xã hội và nhân dân tham gia góp ý xây dựng Đảng, xây dựng chính quyền để triển khai thực hiện trong hệ thống Mặt trận từ Trung ương xuống cơ sở.

Ủy ban MTTQ Việt Nam các cấp tuyên truyền, vận động các thành viên và các tầng lớp nhân dân tham gia xây dựng Đảng, xây dựng Nhà nước

Công tác phổ biến, tuyên truyền về giám sát, phân biệt xã hội, góp ý kiến xây dựng Đảng, xây dựng Nhà nước, tham gia xây dựng Đảng, xây dựng chính quyền được thực hiện dưới nhiều hình thức. Ở nhiều nơi, Ủy ban MTTQ cấp tỉnh đã phối hợp với Ban Tuyên giáo, các cơ quan báo chí tuyên truyền tới đồng bào cán bộ, hội viên, đoàn

viên và nhân dân hiểu về nội dung tham gia xây dựng Đảng, xây dựng chính quyền, nội dung giám sát xã hội, nội dung phản biện xã hội. Hoạt động tuyên truyền về quyền và trách nhiệm của MTTQ và các đoàn thể chính trị-xã hội tham gia xây dựng Đảng, xây dựng Nhà nước, trong giám sát xã hội, phản biện xã hội được thực hiện tương đối tốt.

Ban Thường trực Ủy ban Trung ương MTTQ Việt Nam phối hợp, tham gia thường xuyên với Ban Dân vận Trung ương góp ý xây dựng Dự thảo "Quy chế giám sát và phản biện của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các đoàn thể chính trị-xã hội" và Dự thảo "Quy định về việc Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các đoàn thể chính trị-xã hội và nhân dân tham gia góp ý xây dựng Đảng, xây dựng chính quyền" trình Bộ Chính trị thông qua; xây dựng, ban hành ban "Chương trình hành động thực hiện các chủ trương, nghị quyết của Đảng, chính sách pháp luật của Nhà nước về phòng chống tham nhũng và lãng phí".

Ủy ban Trung ương MTTQ Việt Nam và các tổ chức thành viên đã tổ chức nhiều hình thức góp ý vào Dự thảo Văn kiện Đại hội XII. Đoàn Chủ tịch Ủy ban Trung ương MTTQ Việt Nam tổ chức các cuộc họp góp ý dự thảo Văn kiện Đại hội XII của Đảng; Ban Thường trực Ủy ban Trung ương MTTQ Việt Nam phối hợp với Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam, Viện Hàn lâm Khoa học và Công nghệ Việt Nam, Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam, Thanh tra Chính phủ, Trung ương Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh tổ chức các cuộc tọa đàm góp ý dự thảo Văn kiện Đại hội theo các chủ đề chuyên sâu. Trên cơ sở kết quả các hội nghị góp ý, phản biện, các báo cáo tổng hợp ý kiến của Ủy ban MTTQ các tỉnh, thành phố, các tổ chức thành viên, Ban Thường trực Ủy ban Trung ương MTTQ Việt Nam đã tổng hợp báo cáo chung của cả hệ thống Mặt trận góp ý vào Dự thảo Văn kiện Đại hội XII của Đảng.

Mặt trận Tổ quốc Việt Nam các cấp tham gia xây dựng bộ máy nhà nước: tham gia công tác bầu cử đại biểu Quốc hội và đại biểu HĐND các cấp; tham gia tiếp xúc cử tri và tổng hợp ý kiến, kiến nghị của cử tri với các cơ quan dân cử; tổ chức lấy 8.071.919 ý kiến của các tầng lớp nhân dân đối với dự thảo Hiến pháp năm 2013. Năm 2013, theo báo cáo của 61 tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương 100% cơ quan Ủy ban MTTQ Việt Nam cấp tỉnh có phòng tiếp dân và cử từ 1 đến 2 cán bộ tiếp dân thực hiện theo chế độ kiêm nhiệm, trên 80% cơ quan Ủy ban MTTQ cấp huyện và xã thực hiện việc tiếp dân tại phòng làm việc.

Theo báo cáo của các địa phương, tính đến ngày 31-12-2013, tổng số Ban Thanh tra nhân dân (TTND) toàn quốc là: 11.139 ban/11.144 xã, phường, thị trấn; chiếm 99,95% tổng số xã, phường, thị trấn. Tổng số ủy viên Ban TTND: 97.699 ủy viên. Số ban đảm nhiệm vai trò giám sát đầu tư của cộng đồng: 6.443. Tổng số cuộc giám sát: 51.077. Số vụ việc kiến nghị xử lý: 17.089. Số vụ việc được cơ quan có thẩm quyền xử lý, giải quyết: 13.317. Tổng số hiện vật thu hồi được: 76.072,3m² đất, tiền thu về: 15.371.843.000đ. Được giao xác minh: 5.508 vụ việc. Tổng số Ban giám sát đầu tư của cộng đồng (GSĐTCCĐ): 10.302 ban. Tổng số ủy viên ban GSĐTCCĐ: 85.074 ủy viên. Tổng số cuộc GSĐTCCĐ: 34.801. Số việc kiến nghị xử lý: 6.921. Số vụ việc được cơ quan có thẩm quyền quyết định đầu tư, nhà thầu, chủ đầu tư xử lý, giải quyết: 5.576¹.

3. Từ thực tiễn tham gia xây dựng Đảng, xây dựng Nhà nước của MTTQ Việt Nam các cấp, có thể đúc rút một số kinh nghiệm:

Một là, Ủy ban MTTQ các cấp xây dựng chương trình công tác, kế hoạch tham gia xây dựng Đảng, xây dựng Nhà nước với những nội dung thiết thực, phù hợp với thực tiễn của địa phương.

Căn cứ vào tình hình thực tiễn của từng địa phương, những vấn đề mà nhân dân đang quan tâm, Ủy ban MTTQ các cấp lựa chọn các nội dung cần tham gia xây dựng Đảng, xây dựng chính quyền một cách phù hợp, có trọng tâm, trọng điểm. Trong kế hoạch tham gia xây dựng Đảng, xây dựng chính quyền cần thể hiện rõ các cách thức, biện pháp thực hiện cho phù hợp với từng nội dung hoạt động. Hay nói cách khác, mỗi một nội dung tham gia xây dựng Đảng, xây dựng chính quyền cần lựa chọn một trong các hình thức: tổ chức hội nghị lấy ý kiến nhân dân, tổ chức hội nghị đối thoại trực tiếp, thực hiện giám sát xã hội, phản biện xã hội...

Hai là, đẩy mạnh công tác tuyên truyền, vận động nhân dân tích cực tham gia xây dựng Đảng, xây dựng Nhà nước.

Xuất phát từ vai trò của nhân dân, MTTQ Việt Nam các cấp tích cực tuyên truyền, vận động, huy động nhân dân tham gia các hoạt động xây dựng Đảng, xây dựng chính quyền. MTTQ Việt Nam các cấp cần phát huy vai trò, trí tuệ của đội ngũ trí thức, các cá nhân tiêu biểu, các nhà khoa học, các chuyên gia trong lĩnh vực tham gia góp ý xây dựng Đảng, xây dựng chính quyền, trong hoạt động giám sát xã hội, phản biện xã hội. Bên cạnh đó, MTTQ Việt Nam các cấp phải thường xuyên lắng nghe, tập hợp ý kiến, kiến nghị của cử tri và các tầng lớp nhân dân, các vấn đề mà các tầng lớp nhân dân quan tâm, phản ánh thông qua Ban Công tác Mặt trận ở khu dân cư, Ủy ban MTTQ Việt Nam các cấp và các tổ chức thành viên ở từng cấp.

Ba là, thực hiện tốt quá trình thu nhận và xử lý thông tin trong quá trình tham gia xây dựng Đảng, xây dựng Nhà nước.

Việc cung cấp đầy đủ thông tin là yếu tố quan trọng để bảo đảm cho MTTQ Việt Nam các cấp tham gia xây dựng Đảng, xây dựng chính quyền một cách có hiệu quả. Thiết lập được các kênh thông tin để có cơ sở tham gia xây dựng Đảng, xây

dựng chính quyền; có thông tin đầy đủ về các vấn đề cần góp ý, vấn đề cần phản biện xã hội, vấn đề cần giám sát xã hội thì MTTQ Việt Nam các cấp mới có thể góp ý, phản biện xã hội, giám sát xã hội đúng và trúng, có hiệu quả.

Công khai hóa hoạt động tham gia xây dựng Đảng, xây dựng chính quyền của MTTQ Việt Nam để nhân dân biết. Thông tin minh bạch về chương trình, kế hoạch, kết quả tham gia xây dựng Đảng, xây dựng chính quyền; sự tiếp thu ý kiến góp ý, phản biện của tổ chức đảng, cơ quan nhà nước... Hơn nữa, cơ chế công khai hóa về hoạt động giám sát và phản biện của MTTQ Việt Nam các cấp có tác dụng củng cố, tăng cường lòng tin của nhân dân đồng thời lôi cuốn nhân dân hưởng ứng và tích cực tham gia.

Bốn là, nâng cao chất lượng cán bộ Mặt trận nhằm thực hiện tốt nhiệm vụ tham gia xây dựng Đảng, xây dựng Nhà nước.

Chất lượng đội ngũ cán bộ quyết định hiệu quả tham gia xây dựng Đảng, xây dựng chính quyền của Mặt trận. Do đó, xây dựng đội ngũ cán bộ của MTTQ Việt Nam các cấp phải thực sự mạnh, có bản lĩnh, có trình độ chuyên môn, am hiểu đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, có năng lực phân tích, đánh giá đúng vấn đề, nắm và hiểu được tâm tư nguyện vọng chính đáng của nhân dân. Đổi mới công tác cán bộ làm công tác Mặt trận: các cấp ủy đảng giới thiệu cán bộ về Mặt trận các cấp tự quyết định theo nguyên tắc dân chủ và đồng thuận; mặt khác, Đảng cử những cán bộ có đủ trình độ, năng lực, kinh nghiệm thực tiễn, nhạy bén, hết lòng vì nhân dân, không ngại va chạm, có bản lĩnh và dũng khí vào công tác trong Mặt trận và các tổ chức thành viên.

Năm là, xây dựng và thực hiện nghiêm quy chế phối hợp công tác giữa Ủy ban MTTQ Việt Nam các cấp với cấp ủy và chính quyền cùng cấp.

Xây dựng và thực hiện tốt quy chế phối hợp công tác giữa cấp ủy, chính quyền, Ủy ban

MTTQ Việt Nam các cấp và các đoàn thể nhân dân cùng cấp nhằm phát huy vai trò, trách nhiệm của các chủ thể đối với hoạt động tham gia xây dựng Đảng, xây dựng chính quyền. Cấp ủy và chính quyền cần tôn trọng ý kiến của Mặt trận đồng thời trao những công cụ, phương tiện cần thiết, đủ mạnh để Mặt trận và các tổ chức chính trị-xã hội thực hiện chức năng giám sát, phản biện xã hội đồng thời phải có cơ chế ràng buộc trách nhiệm đối với các chủ thể chịu sự giám sát, phản biện. Trong quy chế phối hợp công tác cần có điều khoản cụ thể về thiết lập hệ thống tiếp nhận và xử lý thông tin một cách khoa học, nhanh nhạy, chính xác, kịp thời giữa các chủ thể phối hợp.

Sáu là, coi trọng phương thức giám sát và phản biện xã hội trong quá trình MTTQ Việt Nam các cấp tham gia xây dựng Đảng, xây dựng Nhà nước.

Giám sát và phản biện xã hội vừa là chức năng, nhiệm vụ của MTTQ Việt Nam vừa là một trong các phương thức để MTTQ Việt Nam các cấp tham gia xây dựng Đảng, xây dựng Nhà nước hiệu quả. Tùy từng nội dung hoạt động của Mặt trận trong tham gia xây dựng Đảng, xây dựng Nhà nước mà MTTQ Việt Nam các cấp thực hiện giám sát và phản biện xã hội bằng các hình thức phù hợp. Thực hiện giám sát xã hội trong công tác bầu cử; giám sát trong thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở; trong tham gia phòng chống tham nhũng, lãng phí, trong việc thi hành pháp luật về khiếu nại, tố cáo của cơ quan nhà nước có thẩm quyền... Thực hiện phản biện xã hội trong tham gia xây dựng chính sách, pháp luật...

Căn cứ vào tình hình thực tiễn, MTTQ Việt Nam và các đoàn thể chính trị-xã hội có trách nhiệm xây dựng chương trình, kế hoạch giám sát báo cáo cấp ủy và chính quyền cùng cấp trước khi triển khai. Khi cần thiết có thể tổ chức giám sát

ngoài kế hoạch. Chương trình, kế hoạch giám sát được thống nhất với cơ quan quản lý nhà nước liên quan để hỗ trợ triển khai, bảo đảm giám sát thiết thực, đúng thực tế, có tác động tốt với đời sống chính trị, xã hội và nhân dân. MTTQ Việt Nam và các đoàn thể chính trị-xã hội tiếp thu ý kiến phản ánh của các thành viên, đoàn viên, hội viên, ý kiến của nhân dân, ý kiến của các chuyên gia và tổ chức khảo sát thực tế để có cơ sở kiến nghị với cơ quan Đảng, Nhà nước, cấp ủy và chính quyền cùng cấp. Giám sát thông qua việc thực hiện các văn bản quy phạm pháp luật về dân chủ ở cơ sở, hoạt động của Ban TTND, Ban GSDTCCĐ. Giám sát thông qua nghiên cứu văn bản, tài liệu, báo cáo của các cơ quan, tổ chức; đơn, thư khiếu nại, tố cáo, phản ánh, kiến nghị của các tổ chức, cá nhân gửi MTTQ và các đoàn thể chính trị-xã hội và qua phản ánh của các phương tiện thông tin đại chúng. MTTQ Việt Nam và các đoàn thể chính trị-xã hội tham gia các hoạt động giám sát do các cơ quan dân cử đề nghị.

MTTQ Việt Nam các cấp tham gia xây dựng Đảng, xây dựng Nhà nước là yêu cầu tất yếu, khách quan nhằm góp phần nâng cao năng lực lãnh đạo của Đảng, năng lực quản lý của Nhà nước xây dựng khối đại đoàn kết toàn dân, phát huy quyền làm chủ của nhân dân, tham gia xây dựng, củng cố, bảo vệ chính quyền nhân dân, giám sát hoạt động của cơ quan nhà nước, đại biểu dân cử và cán bộ công chức nhà nước, góp phần xây dựng Nhà nước trong sạch, vững mạnh.

1. Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam (2013): Báo cáo số 542/TT-MTTW-DCT, ngày 2-1-2014 "Công tác tham gia xây dựng chính quyền của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam năm 2013".